

Exkurze do depozitářů Moravského zemského muzea

Datum konání: 5. května 2023

Místo konání: Hudcova 76, Brno

Název přednášky: Exkurze do depozitářů Moravského zemského muzea

Přednášející: Mgr. Petra Pichlová

Počet účastníků: 15

Zpracovali: Ondřej Trnovec

V pátek 5. května jsme se zúčastnili exkurze do depozitářů Moravského zemského muzea, a to konkrétně do Oddělení dějin kultury antitotalitního zaměření (ODKAZ), které obsahuje fondy osobností souvisejících s antitotalitním úsilím 70. a 80. let 20. století. Na začátku jsme se dozvěděli něco k historii tohoto oddělení, která sahá do roku 2010, kdy Moravské zemské muzeum získalo dokumenty spisovatelů Pavla Kohouta a Jiřího Gruši. Impulsem pro vznik tohoto oddělení byla skutečnost, že některé fondy Oddělení dějin literatury neměly s literaturou moc společného, byly zaměřeny spíše historicky, sociologicky, filozoficky, politologicky či jazykovědně. V roce 2015 tedy vzniklo samostatné oddělení, které sídlí v budově pojmenované Dům Jiřího Gruši a které se od roku 2018 pyšní názvem s chytrou zkratkou ODKAZ. Obsahuje fondy osobností jako je např. jazykovědec Milan Jelínek, filozofka Božena Komárková či spisovatel Milan Uhde a oxfordské nadace Jan Hus Educational Foundation.

Provázela nás Mgr. Petra Pichlová, vedoucí tohoto oddělení, která se ve své kurátorské činnosti zaměřuje na brněnskou neoficiální kulturní scénu v 80. letech 20. století, moravské samizdatové dílny a bytové semináře, brněnské signatáře Charty 77. Dále má starost fondy Josefa Kroupy a Milana Jelínka. Dříve působila v Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě.

Následovalo přiblížení práce kurátora a fungování tohoto oddělení. Obvykle se člověk do tohoto oddělení dostat nemůže, ale badatelé si mohou vyžádat specifické materiály k výzkumu. Zajímavostí bylo, že některé dokumenty budou badatelům přístupné až po určité době (na přání dárců), a některé dokonce nebudou veřejnosti přístupné nikdy. Aby

papírové dokumenty zůstaly v co nejlepším stavu, udržuje se v archivu teplota okolo 18 °C a vlhkost v rozmezí 40–60 %. Také jsou dokumenty uloženy v speciálních nekyselých slohách, které v České republice vyrábějí pouze dvě společnosti. Dozvěděli jsme se o jednotlivých předpisech, zákonech a směrnicích, které stanovují nakládání s těmito dokumenty a jejich evidenci. Oddělení většinu fondů získává darem, v některých případech také na základě vlastního sběru či koupě. Uvědomili jsme si, že za zpracováním materiálů stojí ohromné množství mravenčí práce a že někdy je obtížné číst rukopis autorů.

Díky Pavlu Kohoutovi má oddělení od roku 2012 na starost originál Prohlášení Charty 77, které je největší cenností ODKAZu, mohli jsme si prohlédnout faksimilii, na které bylo zajímavé vidět vývoj a změny mezi jednotlivými verzemi tohoto důležitého dokumentu.

Bylo zajímavé slyšet o tom, jak v Brně během komunistického režimu probíhaly tajné bytové semináře pod vedením např. Milana Jelínka a Boženy Komárkové, kterých se účastnili také francouzští přednášející z nadace Jana Husa, a jaká opatření sloužila k udržení utajení. Překvapivé pro mě bylo, že se bytové semináře nahrávaly a přepisovaly pro další šíření myšlenek. Slyšeli jsme také o brněnském samizdatu a mohli jsme si prohlédnout samizdatovou tiskárnu a cyklostyl. Vzdělávací nadace Jana Husa dokonce do Brna ze zahraničí v roce 1987 propašovala osobní počítač pro potřeby disentu, což v té době byla ještě velká rarita. Pro využití počítače pro samizdatové účely bylo ale potřeba vyvinout textový editor pro český jazyk. Komunikace mezi brněnským disentem a zahraničím probíhala také pomocí disket, na kterých se pod ikonou počítačové hry skrývaly zašifrované textové dokumenty, které se oddělení za pomoci informatiků povedlo rozšifrovat.

Z exkluzivní exkurze jsem si odnesl nové informace o tvorbě a životě autorů jednotlivých fondů a obecně o tom, jak působil český disent v těžké době totalitního režimu, byl to silný podnět k zamyšlení. Zajímavé bylo také nahlédnout pod pokličku neobvyklému zaměstnání kurátora, které si za mě určitě zaslouží uznání za velké úsilí vynaložené na čtení a třídění tisíců rozličných dokumentů.

Zdroje

Oddělení dějin kultury antitotalitního zaměření (ODKAZ): Moravské zemské muzeum [online]. Brno: Moravské zemské muzeum, 2022 [cit. 2023-06-03]. Dostupné z:

<http://www.mzm.cz/odkaz>

